

Forum för Familjevård

2009-10-29

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar till SOU 2009:68

Förslag till Lag om stöd och skydd för barn och unga.

Sammanfattning

Forum för Familjevård (FfF) stödjer förslaget om att de bestämmelser som rör barn och unga inom socialtjänstlagen (SoL) och lagen om vård av unga (LVU) sammanförs i en egen lag (LBU). Lagförslaget är ett led i arbetet för att de barn och unga som är föremål för socialtjänstens insatser ska ha rättigheter att påverka sin egen situation i linje med FN:s Barnkonvention.

FfF vill poängtera vikten av tät kontakt mellan barn och unga i familjehemsvården och socialtjänsten och att den ska ske **minst** 4 gånger per år. Barn och unga ska ha rätt till en särskilt utsedd socialsekreterare. Socialtjänstens får inte tappa bort ansvaret för ett kontinuerligt stöd till föräldrarna. Kommunens ansvar för öppna insatser måste tydliggöras, samt att familjer som behöver detta ska ha rätt till förebyggande stöd tidigt. Kravet på utbildning av hög kvalitet och kompetens för den som utreder, bedömer och följer upp barnets eller den unges situation måste genomföras snarast. Familjehemmens roll i det professionella teamet kring placerade barn och unga måste tydliggöras. Villkoren för familjehemmen måste förbättras. Formerna för utredningar, utbildning, stöd och handledning till familjehemmen samt utvärdering av placeringar ska förstärkas. Placerade barn och unga som lämnar familjehemmet ska ha rätt till eftervård och stöd till **minst** 23 år.

En viktig målsättning med lagstiftningen i LBU är att den tolkas på samma sätt inom alla Sveriges kommuner för att ge samma förutsättningar för barn och unga och stärka deras ställning samt att ge socialtjänstens anställda tydliga riktlinjer. Olika ekonomiska förutsättningar inom kommunerna får aldrig drabba utsatta barn och unga.

FfF – Forum för Familjevård

Adress/Besöksadress: c/o BS Konsultation, Bondgårdsgatan 14 E, 692 34 Kumla

Telefon/fax: 019 – 31 03 98, mobil: 0706 – 31 03 90 / 070-560 13 78

E-post: info@forumfamiljevard.se, Hemsida: www.fourmfamiljevard.se

Organisationsnummer 802429-5043

Fff:s synpunkter och förslag.

Forum för Familjevård , Fff, är positiv till en särskild lag för barn och ungdom och att lagen ska heta stöd och skydd för barn och ungdom, **LBU**. Vi håller med om att det finns ett behov av starkare detaljstyrning för skydd för barn som placerats i samhällsvård.

Framför allt innebär förslaget att man ger **barn och unga rättigheter att yttra sig** och bli tillfrågade om sin åsikt. Det uppfattar vi som steg i rätt riktning och stödjer förslaget. Barns och ungas utökade möjligheter till att få **bistånd oberoende av föräldrars samtycke** är också bra.

Förslaget att **den som anmäler ges möjlighet till ett möte** med den anmälda familjen är positivt liksom att rätten till information om beslut om fortsatt handläggning av ärendet.

Utredningens förslag att socialnämnden har **14 dagar** till att ta ställning till om en utredning ska inledas kan vara **för lång tid** då det kan bli svårt att göra en skyddsbedömning utan att ha tillräckligt med information om läget. Det är däremot bra om ungdomar i känsliga lägen kan få skydd utan att föräldrar informeras om utredningen.

Förslaget om **bistånd som riktar sig till barn och unga direkt** förstärker barnens ställning som ett subjekt med egna rättigheter. Bra att skilja på barnens och föräldrars behov. Till exempel i umgängesrätt kan ju behoven och intressen vara olika. Det samma gäller behovet av **öppna insatser** till ungdomar över 15 år som ska ha möjlighet att ansöka om insatser för sin egen del.

Vi vill också påtala att **FN:s Barnkonvention** måste gälla för alla barn som finns i samhällets vård i Sverige. Vår erfarenhet visar att **utvisningshotade barn och ensamkommande flyktingbarn** inte alltid får samma behandling som övriga barn.

Socialnämndens skyldighet att erbjuda **öppna insatser** anser vi är bra, men kan lätt **prioriteras bort** i den kommunala budgeten. Det samma gäller ännu högre grad förebyggande insatser utan biståndsbeslut.

Det är självklart att **kontaktpersoner/familjer** måste få stöd, handledning och utbildning för sina uppdrag och att insatsen ska följas upp efterhand. Det finns ett stort behov av kvalitetsförbättring i samarbetet mellan kommunerna och de frivilliga krafterna. Vi föreslår att socialstyrelsen ska ge föreskrifter med minimikrav för god kvalitet i det stöd som alla kommuner ska ge i alla lagreglerade frivilliguppdrag. Detta kommer att kunna ge likhet över landet och öka rättssäkerheten för de unga människor som får stöd av kontaktpersoner och kontaktfamiljer. I detta sammanhang är det främst för kontaktpersoner och kontaktfamiljer i deras strävan att vara till gagn på ett främjande sätt till barns och ungas bästa.

Utredningen resonemang om att **mellantvång** ska bevaras i sin nuvarande form är förståeligt, då det är en svårhanterlig form av stöd. Det skulle vara önskvärt att alla barn skulle få den barnomsorg de är i behov av, men vi inser också att det inte är framkomlig väg att tvångshämta barn till förskola.

Familjehemsverksamhet

Förslaget att den kommun som vill placera ett barn i ett familjehem ska ha **skyldighet att fråga den kommun/de kommuner**, som redan har placerat barn i familjehemmet, innan man placerar ett nytt barn där, är bra. Vi anser att det är självklart med **samråd** och särskilt viktigt om det är vuxna och barn som ska placeras i samma familj. Beträffande jourplaceringar i akuta situationer är det inte alltid möjligt att informera den andra kommunen. I dessa fall är dock den kommun, som först placerat ett barn, medveten om att jourhemmet har flera platser och att de kan komma ytterligare barn till hemmet.

Det är bra att alla **familjehem tecknar avtal om ömsesidiga åtaganden** med den placerande kommunen. En fördel är om det noteras i avtalet att familjehemmet måste samråda med placeringskommunen /erna innan en ny placering sker.

Gränsdragningen mellan **privatplaceringar**, inneboende hos en annan familj än den egna och familjehemsplaceringar är svår att dra. Fff är orolig för att barn som placeras privat och dessa ”privata familjehem” hamnar i en gråzon. Det kan finnas risk för att barn placeras privat, som egentligen skulle behöva stöd av samhället. Förslaget i utredningen är att stödet från samhället vid privata placeringar liksom samhällets möjlighet till insyn försvinner. Fff undrar – är det rimligt? Blir privatplaceringar en möjlighet till ekonomisk besparing från kommunen?

Förslaget om en **särskilt utsedd socialsekreterare för barnet** är mycket tillfredsställande. Detta gäller också minimikravet att barn/ den unge ska träffa sin socialsekreterare minst 4 gånger om året för enskilda samtal. För att skapa en personlig relation mellan ett barn och socialsekreterare tror vi dock att möten borde regelbundet förslagsvis varje månad. Effekten av att barnen får en personlig socialsekreterare är mycket beroende av att det finns en **kontinuitet i kontakten** och att socialsekreterare stannar i sitt arbete under lång tid. Här har kommunens organisation stor betydelse. Erfarenheten visar att socialarbetare som har familjevården som sin specialitet stannar längre i samma arbetsplats än de som har blandade arbetsuppgifter. Det är därför önskvärt att barnens socialsekreterare är knutna till sådana arbetsgrupper. Tät samarbete mellan den som ger stöd till familjehemmet är också väsentligt för barnens trygghet.

Fff konstaterar att det är ett stort behov av att **föräldrarna har en socialsekreterare** som hade ansvaret för kontakten med dem och den rehabilitering som behövs för att barnet/den unge skall kunna återgå till hemmet. Det är inte alltid lämpligt att det är samma person som har ansvaret för barnet och för föräldrarna. Det är viktigt att barnets och den unges föräldrar blir tillförsäkrade hjälp under en placering och att detta blir tvingande för socialnämnden. För att barnet eller den unge skall kunna ”landa” i familjehemmet måste det veta att föräldrarna får den hjälp de behöver. I annat fall tar barnet eller den unge på sig det ansvaret. Det är nödvändigt att man informerar barnet eller den unge om att föräldrarna får hjälp.

Vi ser positivt på att utredningen föreslår att kommunerna skall bli skyldiga att tillhandahålla **utbildning till jour- och familjehem**. Fff anser att utbildningen bör vara obligatorisk för uppdragstagare och att den ska genomföras före uppdraget. Det som saknas är att familjehemmen tillförsäkras fortlöpande fortbildning under placeringens gång och inför varje ny placering. Det kan också behövas specialutbildning beroende på den placerades problematik. Dessutom behöver familjehemmen stöd och handledning kontinuerligt under placeringstiden.

Uppföljning efter avslutad placering är en självklar rättighet för ett barn som varit omhändertagen av samhället. Att en sådan insats endast ska vara under högst två månader är alldeles för kort tid och det borde vara möjligt att förlänga den tiden till 6 månader.

Utredningen föreslår inte några tvingande insatser för kommunerna gällande **eftervård**. Vi anser dock att alla barn som varit placerade i samhällsvård borde få rätt till särskilda insatser som är individuellt anpassade till och med 23 årsålder enligt samma modell som finns i Norge. Barn och unga som bott i familjehem har ofta inte samma stöd av sin familj under övergången till vuxenlivet, som i dagens samhälle sträcker sig långt efter att skogången är avslutad och myndighetsåldern uppnåtts. Den ändringen man infört i SOL om generell bestämmelse om eftervård är otillräcklig. Det är viktigt att man preciserar att det är placeringskommunens ansvar att svara för eftervård.

Varje ungdom som flyttar från sitt familjehem borde få ett **uppföljningssamtal** efter en viss tid, där man intervjuar dem och får en utvärdering av den vård han/hon fått. Det skall inte vara för nära i tiden efter utflyttningen för man måste få visst perspektiv på tiden i familjehemmet. Socialförvaltningen i Karlstad har gjort detta efter 2-3 år med ett gott resultat.

Det är nödvändigt att samhället tar ett större ansvar för de långtidsplacerade barnen och unga. **Vårdnadsöverflyttning** är en bra åtgärd för att ge barnet och den unge tryggheten att få bo kvar i sitt familjehem. Förhoppningen är att fler familjehem kommer att våga ta på sig ansvaret som en vårdnadsöverflyttning innebär om de försäkras att få fortsatt stöd i sitt uppdrag av den placerande kommunen. En viktig uppgift för familjerna som tar över vårdnaden är att fortsätta arbeta för en god kontakt med de placerade barnens föräldrar och övriga nätverk. Ett fortsatt stöd från den placerande kommunen kan vara en garant för att detta sker.

FfF anser att en **nationell adoption** mot föräldrarnas vilja i de allra flesta fall inte är till gagn för barnet eller den unge. I nuvarande lagstiftning finns möjlighet att överväga om adoption är den bästa vårdformen för barnet eller den unge. Då krävs samtycke av den förälder som är vårdnadshavare. Men barnets rätt till sitt ursprung och föräldrarätten är två viktiga grundpelare i vår lagstiftning som samhället bör värna om. FfF förespråkar inte på något sätt nationell adoption.

Forum för Familjevård är starkt kritisk till de **olikheter som finns i stödet** till placerade barn, familjehem och föräldrar beroende på vilken kommun som har ansvaret för dem. Vi anser att det behövs fler tvingande bestämmelser om miniminivåer för hur stödet ska utformas. Vår erfarenhet är att den kommunala budgeten är avgörande för de satsningar som görs. Särskilt utbildningsinsatser lågprioriteras i många kommuner. Vi skulle vilja se en nationell satsning på familjehemsrekrytering och utbildning av familjehem, där ansvaret helt lyfts från kommuner och organiseras genom statliga medel på regional nivå.

Förslagen till **utbildning och kompetens för socialarbetare** är utomordentligt bra. Förslaget att införa en specialistutbildning för socionomer är nödvändig för att höja kompetens och kvalitet inom familjehemsvården. Vi anser också att samma utbildningskrav bör gälla konsulentstödda familjehemsverksamheter.

Det är med tillfredsställelse som FfF konstaterar att alltfler kommuner bestämt sig för att söka licens eller provlicens för att kunna arbeta med **BBIC** som handläggnings och dokumentationssystem vid utredning och uppföljning barn och unga som behöver samhällets insatser. BBIC innebär att alla kommer tilltals både för, under och efterplaceringstiden. För att BBIC

ska få full genomslagskraft krävs att man följer systemet fullt ut. FfF har förstått att många kommuner uppger att det följer BBIC till viss del men inte fullt ut eller gör egna varianter. Detta sätt att hantera systemet kommer att urholka önskad effekt. Det är med förvåning som FfF konstaterar att utredningen inte med kraft för fram BBIC som en möjlighet att säkerställa vården för barn och unga i Sverige.

En vårdform som ökat kraftigt de senaste åren är **konsulentstödd familjehemsvård**. Hittills finns ingen som helst garanti för att det stöd och den handledning eller den bedömning av familjehem som rekryteras håller den kvalitet som samhället kräver. Utredningen har föreslagit ett tillägg till SoL som innebär att konsulentstödda verksamheter som bedriver någon form av kompletterande behandling måste söka tillstånd. FfF kräver att all konsulentstödd verksamhet ska vara **tillståndspliktig** eftersom också stödet och handledningen kräver utbildning, kompetens och kvalitet.

Vid beredningen av remissvaret har bland annat följande organisationer och personer deltagit:

AFO – Marit Arnbom, FaCO – Ylva Gavell Söderström, FR – Carita Stenbacka och Roland Oscarsson, FSF – Pirkko Nilsson, RFF – Britta Schölin, RFS – Gunilla Sundblad.

RFFR har valt att svara på remissen enbart i egen regi.

För
Forum för Familjevård (FfF)

Roland Oscarsson
ordförande

Britta Schölin
kassör

Forum för Familjevård

Sedan flera år tillbaka har organisationer inom familjevården samarbetat i ett nätverk, kallat Forum för familjevård (FfF). Målet har varit att hitta en samarbetsform som tydligare och mer kraftfullt kan lyfta fram frågor inom familjevårdens områden. Detta nätverk har bildat en paraplyorganisation med en styrelse, där en representant från varje ingående organisation finns representerad. FfF är ett samarbetsorgan för att kunna föra fram viktiga uppfattningar kring en kunskapsbaserad barn- och ungdomsvård.

Medlemsorganisationer

AFO	– Organisationen för vuxna Adopterade och Fosterbarn
FaCO	– Familjevårdens CentralOrganisation
FR	– Familjehemmens Riksförbund
FSF	– Föreningen Socionomer inom Familjehemsvården
RFF	– Riksförbundet för Förstärkt Familjehemsvård
RFFR	– Riksförbundet För Familjers Rättigheter
RFS	– Riksförbundet Frivilliga Samhällsarbetare